

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cătră popoarele Mele.

Monitorul oficial pu-
blică în nrul său de
ieri, următorul Manifest al
M. S. Monarhului:

Cea mai ferbinte dorință
a Mea a fost, ca anii pe cari
Mi-i va mai rândui mila lui
Dumnezeu, să-i închin pentru
opera de pace și să ocrotesc
popoarele Mele de jertfele și
poverile războiului.

Provedința a voit însă
altfel. Uneltirile dușmanilor
plini de ură Mă constrâng
să prind arma pentru apărarea
cinstei monarhiei, pentru sal-
gardarea puterii și prestigiului
ei și pentru asigurarea avu-
tului ei, după ani lungi de
pace.

Regatul Sârbiei, care încă
dela începutul ființei sale de
stat până azi a fost protejat
și ocrotit de predecesorii Mei
și de Mine, au apucat cu o
ingratură detestabilă, încă
cu câțiva ani nainte calea osti-
lităților fățișe contra Austro-
Ungariei.

Dispozițiile Mele după o
muncă de trei decenii bine-
cuvântată și pașnică în Bosnia
și Herțegovina, în urma cărora
ne-am extins drepturile suve-
rane peste aceste țări, au fost
întimpinate în Sârbia cu o
patimă neînfricată și erup-

țiuni de ură îndârjită, deși
drepturile acestei țări n'au
fost atinse întru nimic. Gu-
vernul meu atunci, uzând de
dreptul loial al celui mai tare,
a fost indulgent și concesiv
până la extrem, pretinzând
dela Sârbia să-și reducă tru-
pele conform contingentului
de pace și îndestulindu-se cu
promisiunea ei, că în viitor
va trăi în mod pașnic și
pretinos.

Manifestul face istoricul agită-
rilor, ce s'au urmat în Sârbia siste-
matic, în urma adnexării Bosniei și
Herțegovinei, a căror încoronare a
fost fiorosul atentat dela Serajevo.
Prestigiul Monarhiei cere, ca să se
pună capet odată acestor mișcări re-
voluționare, cari au periclitat, de ani
îndelungați, pacea internă a mo-
narhiei.

Incercările aceste pașnice au
rămas fără rezultat, zdrobindu-se de
încăpăținarea Sârbiei. Manifestul în-
cheie astfel:

Inzadar guvernul meu
a întreprins încă odată o ul-
timă tentativă de a atinge
acest scop prin mijloace pa-
cifice spre a determina pe
Serbia la întoarcere printr'un
avertisment serios. Serbia a
respins cererile moderate și
juste ale guvernului meu și
a refuzat de-ași împlini da-
toriile a căror împlinire for-
mează în viață popoarelor și

statelor o bază naturală tre-
buincioasă pentru pace.

Trebue deci să procedez,
că prin forța armelor să creez
garanții indispensabile cari
trebuie să asigure țărilor mele
liniștea internă și o pace du-
rabilă în afară.

În această oră gravă am
deplină conștiință de toată
însemnătatea deciziei mele
și de răspunderea mea în
fața celui A-Totputernic.
Am cercetat totul, am luat
în seamă totul; cu con-
știința deplină întru pe calea
pe care mi-o arată datoria.

Am încrederea în patrio-
tismul popoarelor cari, în
toate vremile furtunoase, s'au
strâns totdeauna cu credință
împrejurul tronului meu și
au fost totdeauna gata la cele
mai mari jertfe pentru onoa-
rea, mărirea și puterea pa-
triei. Am încredere în armata
Austro-Ungariei vitează, plină
de entuziasm și devotament.
Am încredere în cel A-Tot-
puternic că va da isbândă
armelor mele.

Dat în Ischl la 28 Iulie
1914.

Francisc Iosif m. p.

Contele St. Tisza m. p.

Declarația de războiu.

Monitorul oficial din 28 Iulie publică următoarele:

In urma hotărârii prea înalte a M. S. cesaro-regesti, din 28 Iuliu 1914, cu ziua de azi s'a adresat guvernului regesc sârb, declarația de războiu în limba franceză, a cărui text în traducere românească este următorul:

Deoarece guvernul regal sârb n'a dat un răspuns satisfăcător notei remise de către ambasadorul Austro-Ungariei la Belgrad în 23 Iulie 1914, guvernul cesaro-regesc e silit să se îngrijească însuși de apărarea drepturilor și a intereselor sale și spre scopul acesta să recurgă la forța armată.

Drept aceea Austro-Ungaria începând din acest moment se consideră, ca fiind în stare de războiu cu Sârbia.

Ministrul de externe al Austro-Ungariei

s. s. contele Berchtold.

Comunicat asupra răspunsului Sârbiei.

Asupra răspunsului Sârbiei „Korespondenz-Bureau“, comunică următoarele:

Di Giels a remis ministrului de externe nota de răspuns sârbă la cererile austro-ungare. Această notă are intențiunea de a produce falșă aparență că guvernul sârbesc ar fi gata să îndeplinească într-o largă măsură cererile noastre. Cu toate aceste nota este inspirată de o lipsă de sinceritate, care face să se recunoască limpede, că guvernul sârb n'are intențiunea serioasă de a pune capăt toleranței criminale ce a arătat până în prezent față de agitațiunile în contra monarhiei.

US In ce privește bazele generale ale demersului nostru, cum și în privința cererilor noastre ineseși, nota sârbă conține așa de însemnate rezerve și restricțiuni, încât și concesiunile efectiv făcute devin neînsemnate. Mai ales cererea noastră relativă la participarea organelor austro-ungare la cercetările pentru descoperirea complicilor complotului dela 28 Iunie, cari se află pe teritoriul sârb, a fost cu totul refuzată sub un pretext foarte neînsemnat. De asemenea făgăduielile ce ni s'au făcut cu privire la reprimarea presei ostile monarhiei echivalează cu un refuz. Cererea noastră ca guvernul sârb să ia măsurile necesare pentru ca societățile ostile monarhiei după dizolvarea lor, să nu continue activitatea lor sub altă numire, nu a fost de loc luată în considerare.

Cererile conținute în nota austro-ungară dela 10 Iulie, constituie, — avându-se în vedere atitudinea urmată până aci de Sârbia, — un minimum, de ceea ce este de trebuință spre a stabili o liniște durabilă la Sud-Estul monarhiei, răspunsul Sârbiei trebuie să fie neîndestulitor.

Că de altmintrelea guvernul sârb își dădea el însuș socoteală, că nota sa este neacceptabilă, este lucru probat pentru noi, prin faptul, că ne propune la finele notei să căutăm regularea controversii pe calea arbitragiului, invitare pusă în adevărata ei lumină, prin faptul, că deja cu trei ceasuri înainte de remiterea notei, care a avut loc numai cu câteva minute de expirarea termenului, s'a pus în lucrare mobilizarea armatei sârbe.

Ajurnarea Camerei și a Casei Magnaților.

În ședința Camerei din 28 Iulie, înainte de ordinea de zi, contele Tisza a făcut raport despre dispozițiile excepționale ale guvernului, cu privire la timpul războiului. Apoi, după vorbirea lui Apponyi, în care spune, că în clipitele aceste, opoziția înțează orice controversă, premierul Tisza, transpune Camerei autograful regesc, despre ajurnarea Camerei. — Camera magnaților de asemenea a ținut ședință, care, după citirea rescriptului regal de asemenea se ajurnează.

Statariu în Croația, Slavonia și Dalmația.

Din Semlin se anunță, că un oficiant de oraș, a publicat în sunetul tobei, că în Croația—Slavonia și Dalmația, pe întreg teritoriul acestor intră în vigoare statariul. În sensul statariului, crimele, ce ar obveni pe acest teritoriu, ca agitații, răscoală, omor, aprinderi, vătămare gravă trupească, precum și tulburarea liniștei publice, se vor pedepsi cu moarte.

Pentru ce nu s'a dat amânare?

Înainte de predarea notei Austro-Ungare, Rusia și Franța imediat au întrebat confidențial pe contele Berchtold, ministrul de externe, că Austria n'ar fi aplicată să primească o intervenție pașnică. Berchtold a răspuns astfel:

— Da, guvernul extern al monarhiei nu vede nici o piedecă în posibilitatea unei intervenții pașnice, dar numai sub acea condiție hotărâtă, dacă Rusia și Franța vor garanta, că Sârbia va satisface toate dorințele Austro-Ungariei.

La așa ceva diplomația ruso-franceză n'a cutezat să ia responsabilitatea.

Telegrama regelui Petru, către regele Muntenegrului.

Vineri seara regele Petru al Sârbiei a trimis o lungă telegramă regelui Nicolae. În urma acesteia domnitorul Muntenegrului a convocat la consiliu pe toți membri familiei sale, pe ministri, președintele scupcinei și conducătorii de partid. Consiliul s'a început seara la orele opt. După deschiderea sărbătorească regele Nicolae a citit telegrama.

Conținutul ei e următorul: „Sârbia amenințată fiind de Austro-Ungaria, roagă ca fără amânare să se ordoneze mobilizarea armatei montenegrine, ca împreună să apere pe sârbi“.

Asemeni știre a trimis și Alexandru, moștenitorul de tron, carele în telegramă sa vorbește de „cel mai iminent pericol pentru sârbi“.

Rezultatul consfătuirii a fost, că: Montenegro trebuie să sprijinească pe Sârbi. Consiliul a durat până noaptea târziu.

În Sâmbăta trecută regele Nicolae a avut o consfătuire mai lungă cu ambasadorii din Rusia și Franța.

Regele Nichita a bătut pe demonstranți.

În întreg Muntenegrul și mai ales în capitală, opinia față de Monarhia Austro-Ungară e foarte deprimată. Regele Nichita s'a opus cu toată forța, ca agitatorii sârbi, să nu facă demonstrații în Sârbia împotriva monarhiei Austro-Ungare. — De aici provine, că în adunarea de protest, ce s'a ținut aici, nu s'a vorbit nimic de războiu, fără hotărârea adunării a fost, că ea chiamă de martor întreagă Europa pentru asupra-riile ce le îndură frații lor sârbi, în monarhia Austro-Ungară.

După terminarea adunării câteva sute de oameni s'au abătut la palatul ambasadorului austro-ungar, ce era păzit de vreo 40—50 de jandarmi, cari au trebuit să se retragă dinaintea mulțimii. Când mulțimea era aproape de palat regele Nichita încă s'a apropiat de ei cu automobilul său.

Regele s'a oprit la moment. Demonstranții au amuțit pe loc, iar Nichita a dat ordin strict ca mulțimea să se depărteze.

Toți priviau, nemiți în învâlmășeală, la rege. Atunci regele s'a ridicat din automobil. A pus mâna pe bățul său gros, și a tras cu el câteva, asupra celor din apropiere.

Aceasta pășire energică a domnitorului, imediat a pus capăt demonstrației.

Mulțimea s'a depărtat între strigăte de aclamație la adresa regelui.

Muntenegro mobilizează deja?

Sub prezidiul regelui s'a ținut în Cetinje consiliul de coroană. Acesta a ordonat mobilizarea. S'au făcut mari demonstrații pentru sârbi. Danilo, moștenitorul de tron a fost reclamat telegrafice. Ca azi probabil va și sosi.

Țarul dorește pace.

Tabăra naționalistă, zădarnic agită și se înarmează și face cunoscut țarului, că amestecul lui în conflictul Monarhiei cu Sârbia ar liniști într'un minut toată situația; țarul dorește pacea. Pretutindeni se vorbește, că așa s'a declarat celor din jurul său. Cercurile diplomatice de acolo se trudes mult să afe o modalitate în urma căreia Austro-Ungaria să se declare, că înainte de începerea războiului ea se obligă, că nu are de gând să strivească cu totul Sârbia. Dacă aceasta îi va succede diplomației rusești, ea cu acest gest va ieși învingătoare, și în fața lumii va apărea ca adevărată protectoare a Sârbiei, secerând frumoase trofee diplomatice.

O depeșă din Berlin a ziarului „Az Ujság“ spune, că ministrul de războiu Suchamlinow ar fi declarat, că Rusia e pregătită la orice eventualitate. Țarul ar fi declarat cu acest prilej: „Mi-s'a aruncat mânușa, voi ridica-o“.

Știrea nu se confirmă ce e drept, dar ea dovedește totuși, că anumite cercuri din Petersburg doresc conflictul.

Poziția Bulgariei.

În Belgrad domnește vestea, că Bulgaria în înțelesul convenției militare cu Austro-Ungaria, voiește să mobilizeze. Populațiunea însă, care nu s'a recules pe deplin nici după doi ani, din războiul trecut, se împotrivesc. Ferdinand ca să-și țină promisiunea, mobilizează și fără invoirea poporului, prin ce și-a câștigat antipatia aceluia. Poporul, probabil va proceda cu el ca odinioară cu prințul de Battenberg. E posibil și aceea, că peste opt zile Ferdinand să nu mai fie rege al Bulgariei.

Câți supuși mai avem în Belgrad?

Cu vapoarele „Arad“ și „Zrinyi“ au sosit la Semlin 500 de supuși austro-ungari, cari au fost transportați mai departe cu năile sau cu trenul. În Belgrad au mai rămas încă vre-o 900 de cetățeni austro-ungari, cari încă vor fi transportați în patrie în cel mai scurt timp.

Din actele asasinatului din Serajevo.

Am amintit, că ministerul nostru de externe a adresat puterilor o notă circulară, iar lângă această circulară a adnexat și un memoriu, care relevă rezultatul anchetei. Ministrul de externe publică acum în amănunte acest memorandum, pe care-l dăm în următoarele:

Scopul societății „Narodna Odbrana“.

Mișcarea sârbă, care tinde să desfacă părțile sudice ale Austro-Ungariei de Monarhie și ale unii cu Sârbia este de dată veche, iar aceea propagandă și-a ajuns apogeul, când cu criza anexării; atunci și-a arătat pe față tendința, luptând cu toate mijloacele ce-i sta la îndemână, pentru realizarea scopurilor sale, sub scutul guvernului sârbesc. Până când întreagă presa sârbească proclama luptă contra Monarhiei, s'au format asociațiuni, cari să pregătească această luptă. Cea mai importantă din aceste asociațiuni e „Narodna Odbrana“, care s'a format din o comisie revoluționară și care la timpul său s'a compus din funcționari sârbi, militari și civili.

Societatea aceasta și-a propus să formeze luptători neregulați pentru viitorul războiu contra Austro-Ungariei. Comitetul central al societății „Narodna Odbrana“ publică un ziar în care, astfel determină scopurile societății: A forma trupe de voluntari și a le pregăti, a organiza trupe deosebite, a le prevedea cu cele de lipsă, a le instrui, astfel ca să fie singure capabile de luptă. O datorință cardinală a societății „Narodna Odbrana“ e de a ține legături cu frații noștri de peste hotare. Dușmanul cel dintâiu și cel mai mare e Austria, atitudinea acesteia provoacă războiul, care trebuie să se sfârșască prin distrugerea totală a Austriei.

Rolul lui Milan Pribicevici.

După cum se vede din mărturisirea cetățeanului bosniac Trifko Cristalovići, acesta a fost încredințat de Narodna Odbrana,

ca să formeze bande de comitații din 140 de persoane verbuate spre acest scop. Societatea avea școli pentru instruirea bandelor, învățătorii acestor bande se recrutau exclusiv din șirul ofițerilor sârbi, Generalul Iankovici Bozso și căpitanul Milan Pribicevici, în intervale anumite făceau inspecție acestor cursuri de bande, cari durau trei luni. Comitații au fost învățați cum să tragă la țintă, cum să arunce bombe și să pună mine, să svârle în aer, poduri, tunele, căi ferate, cum să nimicească conductele de telegraf și telefon. Aveau misiunea aceste bande, ca urmând exemplul conducătorilor lor, să-și deprindă de fapt în Bosnia și Herțegovina cunoștințele câștigate în școală.

Narodna Odbrana, nu s'a îndreptat numai către locuitorii Sârbiei, ci și către cetățenii sârbi ai Monarhiei noastre. *Teritoriile meridionale locuite de sârbi le socotia de teritorii sârbești.* Memoriul relevă apoi cuvântările propagandiștilor din Narodna Odbrana contra Monarhiei; arată propaganda acelei societăți în afară de regat, trimeterea de conferențiale în Bosnia și în părțile sudice ale Monarhiei. Între acești emisari se distinge *Zivojin Decici*, directorul tipografiei de stat a Sârbiei, care în anul 1912 în Carloviț, — cu abatere dela precauțiunea îndatinată, a pășit pe față pentru unirea tuturor sârbilor contra dușmanului comun, și ca atare era socotită Austro-Ungaria.

Complot contra moștenitorului de Tron.

E prea caracteristic pentru tendințele antimonarhice și faptul, că studenții din Bosnia și Herțegovina, eschiși din școli pentru grave delict disciplinare erau primiți în Sârbia cu brațele deschise și adese-ori erau ajutați cu bani de ai statului.

Mai mulți elevi ai preparandiei din Pakrat, eliminați din institut, au fost aplicați în Sârbia imediat ca învățători. Unul din aceștia a declarat pe față, că el și oamenii lui vor da dovadă, că Bosnia e teritoriu sârbesc; iar aceasta se va adevăra când moștenitorul de Tron va petrece în Bosnia. *O misiune specială a Narodnei Obranei e și aceea, ca să întrețină emisari în Monarhie, cari în cazul când vor erumpe ostilitățile, să distrugă mijloacele de transport și să provoace revolte și panică.* Narodna Odbrana va predica fără încetare și cu fanatism lupta contra Austro-Ungariei, sub pretextul, că monarhia răpește dela sârbi limba și legea lor și voiește să-i nimicească cu totul.

Crucea roșie.

Directorul societății „Crucea-roșie“ a primit ordin, ca în cel mai scurt timp să se îngrijească de spitalele situate în apropierea terenului de luptă, și să ia toate dispozițiile necesare pentru viitor.

Directorul de prezent a făcut următoarea dispoziție: a provocat pe toți aceia, cari au luat parte în 1912 și 1914 la cursurile acestei societăți: să se prezinte, anume damele la spitalul din strada I Györi út 17, iar bărbații la Dr. Kovács Aladár (V Markó út. 22) dela orele 9—11 a. m. și 2—4 p. m.

Inșinuăți de bunăvoie (voluntari) nu se vor primi nici dintre bărbați și nici dintre femei.

România pe partea Monarhiei.

Ziarele din România, lătesc semi-oficios știrea, că România s'ar angaja bucurios de intermediator al păcii între Monarhie și Sârbia. Se prevede însă, că această nizuință azi e aproape zădarnică, deci România va lua o atitudine de neutralitate. — La caz când războiul s'ar schimba în conflagrație europeană România de bună seamă va lua poziția la care ar sili-o interesele sale de azi.

Ziarele conservative și independente sunt în contra Rusiei și simpatizează cu Monarhia Austro-Ungară.

Comisar guvernial al Ardealului.

De comisar guvernial peste toate comitatele din Ardeal a fost numit contele *Betegh Miklós*, comitele suprem din comitatul Turda-Arieș.

Circulara P. Sa episcop Vasile al Gherlei.

— *Din prilejul conflictului Monarhiei noastre cu regatul Sârbiei.*

Nr. 666—1914, prezid.

Venerabili frați și fii Preaiubiți!

Este un șir de ani, de când regatul vecin al Sârbiei, fără încetare neliniștește pe mai marii țării noastre, dar și pe noi pe toți, cari ne numim fii acestei patrii și ai gloriosului Împărat al Austriei și Apostolic Rege al Ungariei, Francisc Iosif. Nu vă aduceți oare aminte de multele lacrimi, ce le-au vărsat părinții din neamul nostru, de câte-ori fii lor siliți erau să meargă prin Bosnia și Herțegovina, ca acolo în mijlocul celor mai aspre suferințe se păzească hotarele moșilor Domnitorului nostru, cari totdeauna erau primejduite de cete armate, puse la cale tot din partea vecinului regat sârbesc?

Bunul și înduratul nostru Stăpân, Maiestatea Sa Preainălțatul nostru Rege Apostolic, a tot răbdat, a tot nădăjduit, că doar doar își vor veni la minte și judecată vecinii noștri sârbi și nu-l vor sili, ca cu arma în mână să fie aduși la simțiri și gândiri mai bune și că la adâncile Sale bătrânețe îi va fi dat dela Domnul, să tase popoarelor Sale iubite cel mai scump dar, care este pacea.

În scopul acesta Maiestatea Sa încă la anul 1909, acum sunt cinci ani, când Sârbia iarăși a turburat pacea noastră, a luat dela cărmuitorii regatului vecin o obligație, în care ei s'au legătuți, că față de țara noastră vor urma o cale cinstită de vecini buni și că se vor sili a trai cu noi în bună preținie.

Și cum s'au ținut de cuvânt? Voi știți, iubiți frați și fii, că abia au trecut patru săptămâni, de când s'a săvârșit fapta cea mai mișelească, de care vreodată s'a pomenit, când adecă a fost ucis la îndemnul unor cercuri hotărâtoare în viața statului vecin sârbesc, cei-ce erau mândria țării noastre, razimul bătrânețelor iubitului nostru Domnitor și nădejdea unui viitor mai bun a tuturor popoarelor din marea Monarhie Austro-Ungară, cronometrul nostru de vecinică și nevestejită pomenire Francisc Ferdinand și soția sa, Sofia principesă de Hohenberg.

La vederea acestei fapte infrișate s'a cutremurat bătrânul nostru Domn și cu dânsul cutremuratu neam cu toții. Și cu toate-că a Domnului este răsunarea, dar și în inimile tuturor creștinilor temători de Dumnezeu s'a ivit deodată credința și dorul, că o asemenea fărâdelege nu poate se rămână nepedepsită nici chiar aici pe pământ.

Astfel Maiestatea Sa în butul dorului de pace împreună cu vârsta Sa înaintată și în butul șoaptelor inimei Sale milostive față de soartea floarei tinerețelor din frumoasa Sa ostire, a trebuit să se plece înaintea glasului lui Dumnezeu, arătat prin glasul supușilor săi credincioși și s'a aflat îndemnat a cere dela țara vecină sârbească, să ne dea cheazășie pentru viitor, că nu va mai turbura liniștea Tronului său și a țerilor Sale și va pedepsi pe toți aceia, cari s'au făcut vinovați de omorul îngrozitor al părechei noastre Moștenitoare.

Precum bătrânul Monarh cu toți credincioșii supuși, așa cu noi toate popoarele cu simțiri creștinești, am așteptat, ca cărmuitorii țerii vecine să recunoască răul făcut și ceea-ce n'au împlinit de acum sunt cinci ani, să îplinească de aici încolo.

Zădarnice au rămas ale noastre drepte așteptări. Sârbia a rămas neînduplecată. N'a voit să tocmească ceea-ce a stricat.

Și sângele jertfelor nevinovate a strigat după resbunare la cer și acest glas a fost ascultat de robul lui Dumnezeu, împăratul și regele nostru Apostolic și ca urmare s'a luat hotărîrea a pedepsi pe cei vinovați, cari în orbia lor nu vor să-și cunoască păcatul și a-i sili cu puterea, ca pe viitor să nu mai turbure liniștea vetrelor noastre.

Astfel am ajuns, iubiți frați și fii la starea în care se găsește acum patria noastră. Când scriem aceste rânduri, războiul nu e încă pornit, dar sunt făcute toate pregătirile și pe când veți auzi acest cuvânt al Nostru arhieresc, poate acolo la Meazăzi glasul tunurilor va răsună.

Iubiți frați și fii! Războiul e o lipsă a popoarelor și țarilor, de care nu s'a putut mântui omenirea cu toată înaintarea uriașă ce a făcut. Cum întunecă patimile pe omul singuratic, așa se întunecă și mintea mulțimei și cuvântul cuminte nu mai prinde. Așa e și acum. A răbdat înțeleptul și de Dumnezeu temătorul nostru Domn ani lungi deardândul. A suferit vătămări și batjocuri. Și acum a ajuns să-și vadă zguduit Tronul părinților săi și subsăpată temelia împărăției sale. Ce era de făcut? A fost silit să apuce în mână arma infrișoșată a războiului și să cheme pe fii săi, ca să-i sară în ajutor și se mântuească cinstea steagului său și întregimea moșiei străbune.

Dreaptă este așadară lupta la care ne cheamă Domnul nostru. El n'a căutat războiul; a cercat să ne scape de îngrozirea lui. Dar pentru cinstea Sa, care este a noastră cinste, pentru liniștea și țaria Tronului său, care este a noastră liniște și țarie, a hotărît să iee arma și să pornească la războiu.

Iubiți frați și fii! Văzând pilda Moșneagului sfânt, care cu brațul întărit de Dreapta Celui Preaînalt a luat în mână platoșa dreptății, îmi îndrept și eu, părintele sufletelor voastre, glasul meu către voi, ca să vă arăt însemnătatea ceasului, ce a sunat pentru noi toți și să vă îndemn în Domnul, că în aceste zile însemnate, de cari la puțin dat

le este a avea parte, să fiți și voi toți vrednici de faptele și virtuțile părinților voștri.

Paginele istoriei sunt pline de gloria străbunilor noștri. Românii din țările coroanei Sfântului Ștefan și de pe toate platurile monarhiei habsburgice, în toată vremea au urmat glasul chemător al glorioșilor domni împărați ai Austriei și Regi apostolici ai Ungariei. Ei au apărut cu viața lor nu numai întregitatea țării, ci în caz de nevoie alergat-au pe toate câmpiile de războiu și cu sângele lor vitejesc nevestezită glorie au adus pe capul neamului, întrecându-se cu frații maghiari, nemți, slovaci, croați și sârbi din patria noastră, întru apărarea Tronului și moșiei, și tuturor pildă de virtuți creștinești, ostășești și cetățenești arătând.

Prima datorie ce aveți așadară a plini ieste, ca îndată cu dragă voie și cu mândrie să alergați sub steagul datoriei și al gloriei, la care veți fi chemați, și acolo cu vârtutea voastră neîntrecută, neînfrișcați să dați față cu ori ce vrășmaș.

Însă nu mai puțin datorii au de împlinit și aceia cari rămân acasă, să păzască vetrele lor. Țaria unei țări se arată și se judecă nu numai după vitejia oastei pe câmpul de luptă, ci după felul cum cetățenii poartă urmările războiului. Dacă în țară pe timpul războiului până când oastea luptă pe câmpul datoriei, domnește liniște și bună rânduială; dacă cetățenii se întrec întru păzirea legilor și tuturor rânduelilor de obște; dacă ori-ce neînțelegeri ce-ar fi fost alocurea între cetățeni, pe timpul războiului amuțesc și se dau uitării; dacă dările se plătesc regulat; dacă cetățenii se întrec întru a sări în ajutor armatei ca aceea să nu cunoască nici o lipsă; dacă toți cetățenii cu Domnitorul alcătuiesc un singur trup și o singură suflare; dacă nici pomeneire nu se ivește ceva ciocniri și neorândueli; dacă mulțimea își păstrează cumpatul și sângele rece; dacă nu se lasă a fi seduși și amăgiți de rău voitori, cari seamănă neghină, ură și pismă; dacă toți se întrec întru a împlini toate poruncile dirigătorilor: atunci învingerea e îndoită și lumea cu uimire va privi la noi. Pentru că mai mare și mai strălucită este învingerea ce o câștigăm asupra patimilor și pornirilor rele din launtru, decât chiar asupra dușmanului din afară.

În urma acestora dispunem următoarele:

1. Frații preoți vor ceti acest cuvânt al nostru arhieresc de pe amvon în decursul s. liturgii în proxima zi de Duminecă și sârbătoare atât în bisericile parohiale, cât și celea filiale.

2. Frații preoți și docenții și pe cale privată, cu ori-ce ocazie binevenită, vor lumina și povățui pe credincioși în senzul celor mai sus arătate, ferindu-i de ori ce esces și transgresiune, și deosebit dela beutură, care mai ales cu prilejuri de acestea pricnuște multă gâlceavă și supărare.

3. Frații preoți și docenții întru luminarea și conducerea poporului să cerce a proceda totdeauna în cea mai perfectă conglăsuire cu organele administrative și îndată să descopere și delătore ori-ce încercări, ce ar tinde la seducerea poporului ori la provocare de turburări ori alte neplăceri.

4. Frații protopopi să veghizeze, ca cele aici arătate de toți cu scumpătate să se înfăptuiască, și ca despre orice lucru contrar

îndată să ne facă arătate sub a lor personală răspundere.

5. În urmă rânduim, ca la toate liturgiile din Dumineci și Sârbători după rugăciunea amvonului să se cânte tropariul:

„Mântuește Doamne poporul tău și binecuvântă moștenirea ta, biruință împăratului și regelui nostru apostolic asupra cotrarilor dăruiește-i, și cu crucea ta păzește pe poporul tău“.

Înceiem cu exprimarea nădejzii noastre neclătite, că voi preaiubiți frați și fii, și în zilele de grea încercare prin cari trecem, veți da ascultare glasului nostru de părinte și prin purtarea voastră creștinească veți îmbogăți numele cel bun al neamului nostru, care în toate veacurile s'a dovedit razam tare al tronului și al țării, și prin ținuta aceasta vă veți face vrednici, ca bisericii și neamului nostru cu bucurie să i-se deie alte drepturi, pe cari prin vrednicile sale multe pentru patrie și tron cu înbelșugare le merită.

Darul Domnului nostru Isus Hristos, iubirea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Spirit să fie cu voi cu toți. Amin!

Dat în Szamosujvár—Gherla anul Domnului 1914, Iulie 26.

Episcop Vasile.

Pagini științifice.

Impresii din Bucovina.

de prof. Iuliu Maior.

(Continuare).

Nu tot așa de bine stau Bucovinenii cu școala normală (preparandie), care e în Cernăuți și este împărțită în trei ramuri după naționalități: în românească, rutenească și nemțească cu un singur director însă. La 1872 s'a întemeiat și școala normală pentru învățătoare, care e tot așa împărțită. Cu aceste însă bucovinenii deloc nu sunt îndestulți și la acest congres chiar s'au adus hotărîri, cari pretind ca școala normală română să fie de sine stătătoare și să-și aibe directorul său propriu; să se naționalizeze adecă și școlile normale tot mai mult și să crească învățători români și nu internaționali.

Admirabilă a fost conferința d-lui dr. Onisifor Ghibu, care a insistat pe lângă o legătură mai strinsă între școală și viața dela țară, pretinzând ca în școala românească să se propună lucruri cari îl interesează pe viitorul țaran român.

Despre activitatea extrașcolară s'a constatat în Congres, că de un timp încoace stagnează și anume din motivul, că învățătorii fac prea multă politică de partid și astfel punându-se în serviciul unuia sau altuia dintre cele două partide negligă una dintre cele mai de căpetenie datorințe a lor, luminarea adulților. S'a insistat apoi și pe lângă o cât mai intensivă legătură dintre învățătorii din toate țările locuite de români, ceea-ce mai cu seamă prin aranjarea cursurilor de vară e cu putință.

Ar fi prea lung acest articol de ziar, dacă ași scrie despre toate hotărârile aduse la Congres, voi face-o aceasta în „Foia școlastică“, aici numai pe lângă momentele mai importante pot insista.

Reviste.

Albania. Principele de Wied a părăsit Durazzo și în 26 l. c. a sosit la Valona însoțit de familia sa.

Internatul Vancean de fetițe în Blaj.

Până în ziua de 15 August n. a. c. se publică concurs pentru primirea elevelor în „Internatul Vancean“ de fetițe din Blaj. Condițiile de primire sunt:

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 360 cor. solvibile în două ori cel mult în patru rate anticipative. Elevele, cari vor să învețe muzica instrumentală vor solvi separat taxă moderată. Separat are să se plătească și didactul de 24 cor. 60 fileri pentru cele din clasele civile.

2. Fiind că elevele vor avea să poarte veșminte uniforme, se vor solvi pentru aceste 45 cor. Uniforma aceasta constă din două șurte cu mâneci, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă din stofă bună de lână.

3. La intrarea în internat fiecare elevă are să fie provăzută cu: 1 carte de rugăciuni, 4 toalete simple, câteva șurte, jachetă de iarnă și primăvară, 1 năframă mare, 1 năframă mică și 3 de cap, 6 cămisoane, 6 pantaloni, 6 fuste, 6 cămeși, 6 serviete, 18 batiste, 8 păreche de ciorapi, 2 părechi de păpuși, 1 păreche de pantofi, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 1 saltea de paie, 2 peptene, 1 țof de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 1 lighian de spălat, 6 ștergere, 4 ștergătoare de lighian, 1 ținătoare de săpun, 1 pahar, 1 ulcea de tinichea și tacâm: lingură, furculiță, cuțit și linguriță. Afară de cercei nu li-se va permite elevelor purtarea altor juvaere.

Pentru suma solvită fiecare elevă va primi:

1. Instrucție în studiile prescrise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educație religioasă-morală și deprinderi în conversație maghiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilierul de lipsă.

3. Vipt întreg.

Pachete de ale mâncării se permite elevelor să primească numai la sărbătorile Nașterii Domnului și ale Paștilor.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fieștecare lună elevele vor lua câte o baie, care le costă la an 2 cor.

5. Instrucție practică în cele economice, în orele libere de învățământul școlar.

La cererile pentru primire au să se alăture: extras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugările pentru primire au să se înainteze preaveneratului Consistor mitropolitan din Blaj, alăturându-se la fiecare o marcă de 45 fileri, pentru spedarea francată a rezoluției. Dela rugarea pentru primire nu sunt dispensate nici elevele, cari au mai fost în internat.

Cătră cetitori.

Aflându-ne în semestrul al II-lea al anului, rugăm pe Stimatii abonenți, să binevoiască a-și renoi abonamentele. Cei ce sunt în restanță de pe anii trecuți să-și achite datoriile. Foaia nu se mai poate susține fără abonamente plătite înainte și suntem siliți, ori a a-o înceta, ori a-o reduce la foaie săptămânală. Altfel nu o mai putem duce. Deci apelăm la Onor. abonenți și îi rugăm să ne trimită prețul foaiei.

Red. și Administrația.

Diverse.

M. Sa regele nostru voește se vină la Budapesta. După-cum se anunță din Viena, M. Sa și-a exprimat dorința, că la caz de erumperea războiului, nu va mai sta în Ischl, ci va veni la Budapesta.

Deschiderea punctelor de frontieră spre Ungaria. *Cetim în »Universul«:* »Cu începere de ieri, au fost deschise toate punctele noastre de frontieră, afară de Vărciorova. Așa, că e posibilă atât trecerea călătorilor cât și transportul mărfurilor spre Austro-Ungaria.

Cununie. Leontina Mititean și Iuliu Sonea, teolog absolut își vor serba actul cununiei lor, la 2 August st. n. 1914 în biserica gr-cat. din Cociu la orele 5 p. m.

„Reuniuna Femeilor Române Sălăgene“ invită la a XXXIII adunare generală ordinară, ce se va ține în Șimleu la 9 August st. n. a. c. înainte de amiază la 10¹/₂ ore în biserica gr-cat. cu următoarea ordine de zi: 1. Deschiderea adunării prin viceprezidenta Reuniunii. 2. Raportul secretarului. 3. Raportul casierei. 4. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului secretarului; b) pentru cenzurarea socotelilor; c) pentru încassarea taxelor și înscrierea de membri noi. 5. Raportul comisiunilor. 6. Propuneri și dezbaterile lor. 7. Alegerea unei prezidente, viceprezidente și casiere pe timp de doi ani. 8. Închiderea adunării. *Vasile Câmpan*, secretar. *Văd. Emilia Papp*, n. *Marcus*, prezidentă.

Petrecerea proiectată în Aiudul de sus pe 2 Aug. st. n. a. c. s'a amânat pe timp nedeterminat.

Achitarea dnei Caillaux. După o pertractare de 8 zile, tribunalul, pe baza verdictului curții cu juri, a achitat pe dna Caillaux, eliberându-o. La vestea achitării, s'a adunat lume multă înaintea palatului justiției, manifestând unii pentru, alții, contra dnei Caillaux.

De remarcat e dinasticismul cel mare al bucovinenilor, cari atât la Te-Deum cât și la începutul și sfârșitul Congresului au cântat imnul imperial austriac, ceea ce se explică prin aceea, că ei se bucură de toate libertățile, nu ca noi ardelenii, și prin faptul, că acolo ungurii nu pot protesta împotriva lui „Gott-erhalte“. La noi un singur steag tricolor național a fost în stare să producă grozave turburări în ziaristica maghiară; acolo toată sala era împodobită cu mândrul nostru tricolor și cu colorile Bucovinei, abia ici-colo vedeam negrul-galbenul austriac și tot nu s'a potopit lumea, ba chiar portretul Maestății Sale a stat între ale lui Ștefan cel Mare și Mihail-Viteazul, fără de-a face poliția vre-o observare. Ba s'a întâmplat un lucru și mai de mirat: însuși inspectorul școlastic Teleagă a propus ca de aici încolo toți învățătorii să se îmbrace exclusiv în port național și să nu mai vorbească între sine nemțește. Spre lauda învățătorilor bucovineni fie zis, unii dintre ei s'au prezentat chiar și la Congres în port național.

Cu un cuvânt toate hotărârile Congresului au voit să promoveze cultura națională, așa că se poate zice cu drept cuvânt, că primul Congres cultural al învățătorimii române din Bucovina a promovat și respective va promova mult cultura națională în acest istoric colț de țeară.

Rutenizarea Bucovinei se explică mai mult prin slăbiciunea alor noștri, căci biserica ortodoxă din Bucovina a fost până acuma și mai este și astăzi numai ortodoxă și prin urmare internațională. Prin imigrările tot mai dese rutenii se sporiră de așa încât începură ași cere drepturile lor și în biserică, iar ai noștri le-au dat rând pe rând, așa că astăzi cer drepturi egale cu locuitorii autohtoni și împărțirea bunurilor bisericesti donate de marii noștri voevozi. Mi-se spunea, că și inteligența poporului nostru contribuie mult la rutenizarea Bucovinei. Anume poporul nostru învață foarte ușor limbile; nu afii român în comunele mestecate cu rutenii ca să nu știe ruteneste, pe când între ruteni e rar să știe cineva românește. În căsătoriile mestecate partea românească tocmai din acest motiv totdeauna se perde. Un minunat exemplu de învățarea ușoară de limbi am văzut în Hadikfalva, comună curat ciangă-ească, unde am luat trenul ce duce la Rădăuț. Trebuind să așteptăm mai mult timp la gară ne-am luat prin acest sat unguresc să vedem cum se laudă ungurii din Bucovina. Pe drum întâlnim doi oameni, unul îmbrăcat ungurește altul românește. Li întreb ungurește că de unde sunt și încătrău merg, îmi spune ungurul, că el este din Istensegits și că merge la un om din Hadikfalva având ceva de lucru cu el, iară românul răspunde tot ungurește și încă bine, că el este din satul românesc din apropiere, a cărui nume mi-a scăpat, și că are și el ceva de isprăvit aici în sat. Dau apoi în povești cu ei se înțelege tot ungurește și românul spune că el a învățat ungurește în Hadikfalva, fiind-că vine de multe-ori acolo, fiind meserieși buni în sat. Ungurul declară că ei mai mult înțeleg laolaltă, se miră cum în țeara ungurească se tot mănă ungurii cu românii.

(Va urma).

Cum se pot scrie epistole soldaților mobilizați. In vreme de războiu trupele-regimente-militare schimbându-și încontinuu locul, posta regulată n'ar fi corăspunzătoare pentru inmanuarea lucrurilor (epistole, bani, pachete) trimise ostașilor mobilizați. Din acest motiv se vor înființa așa-numitele poște militare. Acestea vor inmanua: a) epistole oficiale și de serviciu, simple sau recomandate, asemnături de bani și pachete, cari pot fi cel mult în greutate de cinci chile; b) apoi următoarele comunicări private: epistole simple, corespondențe postale militare, corespondențe simple, jurnale și epistole cu bani până la 1000 cor. Comunicările private, adresate miliției nu pot fi considerate ca recomandate. Nu se pot trimite comunicări exprese sau cu rambursă. Despre trimiterea pachetelor private se vor lua măsuri și dispoziții ulterior. Corespondențe postale militare se capătă la oficiile postale, bucată a un filer. Epistolele oficiale adresate miliției în cauza înzlijirii bolnavilor, precum și prinzionerilor și membrilor miliției în ambele state ale monarhiei, din 1 August sunt libere de timbru. Corespondența privatilor adresată membrilor armatei cade sub taxele ordinare postale de până acum. Pentru epistole cu bani ca taxă de greutate, este de a se plăti 48 fil., pentru pachete până la 5 chile 60 fil., și peste cinci, de pe fie care chilă 10 fil. Adresa se face în forma următoare:

Trimițătorul: Numele: Titlul:	Posta militară.
N. N. 1 Regiment de husari 3 companie Posta militară 82	

Pentru cei dela marină:

Trimițătorul: Numele: Titlul:	Posta militară.
N. N. a 7 companie pe naia „N. N.” Pola, posta Nr. 1.	

Expedierea acestora o face posta militară.

Datorințele glotașilor în timp de războiu.

Glotașul în timp de războiu poate fi împărțit la două feluri de servicii și anume: la serviciu pe câmp de războiu și la serviciu pentru susținerea ordinii. Serviciul pe câmpul de războiu se extinde la păzirea liniilor de comunicație (câi ferate, năi, drumuri) și la serviciul sanitar și de proviziune, glotași prin urmare sunt așezați totdeauna la spatele armatei regulate. Aceasta trebuie să o înțelegem așa, că după miliția ce înaintează, urmează trenurile militare. Muniția și proviziunea, legătură cu aceste o tin trupele de glotași. Glotași prin urmare nu intră în foc. Susținerea ordinii poate fi de trei feluri: a) glotași supraveghează locurile suspecte, ca să nu se întâmple revolte interne și disordini; b) supraveghează asupra ordinii

publice, în înțelesul acela, precum supraveghează jandarmii în timp de pace; c) în orașe îndeplinesc servicii polițiale.

Se înțelege, că elementele inteligente le aplică la servicii de cancelarie, pentru procurarea proviziunii, la vecheră și la alte servicii de acest fel. La serviciul de glotaș peste tot nu vine în considerare aceea, că cineva e de 37 ori de 42 ani, ori mai tinăr, ori că a fost ostaș ori nu.

Glotașii vor avea uniformă de ostaș, întrucât vor ajunge hainele, cei cari vor îndeplini servicii de pază, vor primi arme.

Circulația trenurilor redusă. Direcția căilor ferate a publicat un anunț despre reducerea circulației trenurilor. Noul plan de circulare intră în vigoare azi Joi la orele 12 din noaptea. Pe liniile mai principale însă va mai circula zilnic, câte unul sau două trenuri de persoane.

În Niș e puțină proviziune. Se anunță din Sofia că prevederea armatei sârbești în războiu va fi împreună cu foarte mari greutăți. Ambasadorul bulgar din Belgrad a mers cu guvernul sârbesc la Niș, de unde a făcut declarația că în Niș e foarte mare lipsă de proviziuni, iar cvartire încă nu se pot căpăta. Ministrul bulgar a rămas la gară, de unde își câștiga proviziunea, căci în alt loc nu capătă.

O convertire interesantă din sinul familiei imperiale din China. Înainte de aceasta cu o lună, a fost botezat în biserica catedrală din *Pe-tang* din China, un tinăr de 27 ani, membru al familiei împărătești din China, al cărui strămoș a fost împărat, iar moșul-său ministru de războiu și vice-regele împărăției Shensi-Cansou. E interesant în această convertire faptul acela, că aceasta mlădiță împărătească a fost condusă la biserica-catolică chiar de protestantism. Educatorul acestui tinăr, un preot reformat, neputând răspunde la multele cercări și întrebări ale neofitului, i-a dat în urmă o carte, care tracta viața lui Luther zicând, că în cartea aceea, va afla răspuns la toate întrebările. Dar lectura aceasta, i-a prezentat cu totul în altă lumină originea și nașterea lutheranismului; și tocmai din apostesia lui Luther și-a făcut el argumentul cel mai puternic în contra protestantismului hotărându-se să pășească în sinul bisericii adevărate.

Nepotul principelui, care e abia de 19 ani și stă în fruntea oficiului vamal din Ieholi, era cu totul necredincios și osândia pașul unchiului său. Dar de puțin timp a fost cuprins de un morb de gât, care cauza multe griji familiei sale. Unchiul său i-a recomandat să se întoarcă la Dumnezeu și la Preacurata Maria. Tinărul necredincios i-a urmat sfatul și a doua zi era deplin sănătos. Se înțelege, că acum și nepotul încă studiază cu diligență catehismul și se pregătește de botez.

Aviz. Adunarea cercuală a desp. „Sălciua” convocată pe 2 August n. a. e. în comuna Nagylupsa—Lupsa din cauza împrejurărilor extraordinare se amână pe timp nehotărit. Ofenbaia, 28 Iulie n. 1914. Vasille Gan, director; Lazar Chirilă, secretar.

Necrolog. † Georgiu Costea, preot pensionat al Peceiului, după un morb îndelungat, provăzut cu ss. Sacramente a muribunzilor în anul 84 al etății 15 a văduviei, și 65 a preoției a repausat în Domnul la 26 Iulie 5 ore p. m.

Odihnească în pace!

MAI NOU.

Marti noaptea s'a început bombardarea Belgradului. Reflectoarele de pe marginea Semlinului, luminau capitala Sârbiei, Belgradul. Tunurile bombardează numai fortăreața Calimagden. Din Belgrad încă nu s'a dat nici o pușcătură. Bombardarea a avut mai mult caracter demonstrativ, pentru încercarea Sârbilor de a arunca podul dela Semlin în aier. Podul internațional de peste Sava, care comunică între Semlin și Belgrad, a fost adică subminat din partea sârbilor, dar fără succes; astfel încât s'a îndoit numai. După părerea cercetărilor militare trenurile nu mai pot comunica peste pod, decât numai ostași pedestri. Sârbii au răspuns la pușcăturile monitoarelor noastre, dar nu s'a întâmplat nici o ranire.

Belgradul ocupat?

Față de știrile colportate de unele ziare, că trupele noastre ar fi intrat în Belgrad și l-ar fi ocupat, „Budapesti Hirlap”, pe baza informațiunii primite din sursă competentă, declară, că știrile aceste sunt cu totul neadevărate, și nici încercare de acest fel nu s'a făcut. Ministrul de honvezi Hazai, de asemenea a desmintit știrile aceste.

Două năi sârbești prinse.

„Ziarul „Ujság” din Cluj, scrie, că ieri o trupă de pioneri a atăcat un vas sârbesc, care era încărcat cu muniții și cu mine. După o luptă aspră, trupele noastre au învins pe Sârbi, iar vasele au fost trase la țarm.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Trecem pe lângă casa parohială, care e foarte bună, îngrădită cu gard de scânduri. Trecem în dreapta pe o ulicioară strămtă, pe lângă școala, care a făcut-o Vasile Mihalca, primul vicecomite român, prin anul 1860. Biserica e pe un vârful de deal. Oamenii se postează în două laturi. Sunt oameni foarte frumoși, mai ales fetele sunt adevărate frumuseți. Imbrăcămintea li-e cea îndătinată. Nu sunt atâtea gube, ca pe valea Coseului și a Marei. Fetele și femeile au pieptul mai deschis. Le stă rău unor femei sumanul de lână cu șinoare verzi. Feciorii au, ca și în Apșa de mijloc, pălării de păr, cu marginea cam de un lat de mână. Poartă pieptare roșii.

După litie mergem la Dr. Mihálka György, respective la fratele lui Mihálka Mihaiu. Au o curte frumoasă, imediat lângă biserică. Ei sunt fiii lui Vasile Mihalca, fost vicecomite. Portretul lui și alui Iosif Man e în sala comitatului, în imbrăcăminte de gală maghiară. Au fost bun român. Spun că în Sighet umbla cu pipa, care o aprindea numai cu cărbune și comanda la țigani numa românești din Apșa. A avut însă de femeie pe Maria Hatfaludi, fida unui mare proprietar din loc și așa copiii nu știu nici unul românește. O fată e măritată dr. Papp Iózsí, român renegat. Bătrânul are diplomă de cavalier, al ordului Francisc Iosif.

23 Iulie—Miercuri.

Dimineața e liturghie la biserică din jos, unde e preot: Vasile Ivașco, fratele celui din Rozavlea. Un om mic, bun de glumă. La cealaltă biserică nu e preot. Murise de curând preotul Huban. A predicat sub liturghie Rs. Domide cu textul Evangheliei: «Asemenea este împărăția ceriului grăunțului de muștar». Popor a fost destul. S'au cuminecat 330, rămânând necuminecați ca 100.

Biserica e veche, pe un vârful de deal, peste Băscău, de unde se întinde o privesc frumoașă în jos. E mică, cu toate că s'a adaus o bună parte. Nu e nimic deosebit în ea. După liturghie ne oprim la preotul Ivașco, care are o căsuță modestă, cu ușa abia de un metru, după el. Se înțelege, că nu poți intra, fără să te lovești.

Vizitație canonică.

După aceste se face vizitație canonică, fiind în beneficiul interior preot: Vasile Ivașco, iar curatori: I. Vlad, George Marina, G. Opriș, M. Dan, V. Opriș, V. Dan, M. Marina, Tirila Dan, V. Marina, I. Marina, I. Simon, V. Borca, I. Gyenge și Grigorie Vlad. Se constată că protocolul esibitor e din 1868, Protocolul ședințelor curatoratului și senatului școlastic din 1896, cel postal din 1906. Protocol despre predici și cateheze nu este. Matriculele botezaților, cununaților, morților din 1788—1849 sunt comune cu cele din beneficiul superior. Circularele episcopicești din 1897. Ziarul bisericii e din 1903. Averele în bani 183 cor., în hârtii de valoare 3806 cor. 63 fil. Porțiunea canonică 32 jugh. Contribuția o plătește biserică.

Biserica e de lemn, are 8 rânduri veșminte. Se mai află apoi: 1. Antologhion. Râmnic 1737. 2. Apostol. Blaj 1802. 3. Catavasieriu. Blaj 1824. 4. Evanghelie. Blaj 1776. 5. Evan-

ghelie. Blaj 1817. 6. Liturghii. Sibiu 1798. 7. Octoih. Blaj 1792. 8. Pentecostariu. Sibiu 1805. 9. Strastnic. Blaj 1817. 10. Trio-dion. Blaj 1800.¹⁾

Casa parohială e de lemn, cu 4 încăperi, grajd, șură. Școala de piatră, comună cu beneficiul superior. Locuința învățătorului de piatră cu 4 încăperi, grajd și colesnă. Edificiile sunt asigurate la «Transsylvania». Grădina de pomărit e comunală. Cruci în hotar sunt 4 susținute de biserică și credincioși. Poporul din ambe parohiile concurge la susținerea școlii cu 630 cor. și 200 cor. pentru lemne de foc.

Preotul are lectical 4 cor. În parohie sunt 496 fumuri. Pentru botez 2 cor., cununie cu vestiri 12 cor., prohod mare 6—24 cor., mic 4 cor., feștanie 2—4 cor., maslu 2 cor., liturghie 2 cor., parastas 2 cor. Cantorul are lectical 1 cor., cununie 2 cor., prohod mare 1 cor. 20 fil.—4 cor., mic 40 fil., maslu 40 f. feștanie 40—80 f., liturghie 20 f., parastas 40 fil.

În beneficiul de sus, care îl administrează tot Vasile Ivașco, fiind în vacanță, sunt curatori: Mihaiu Marina, I. Marina, V. Marina, V. Opriș, Ionașiu Vlad, M. Vlad, D. Opriș, V. Borca, V. Mihalca, Gr. Simion, Ioan Vlad, George Marina, Ioan Simon, I. Gyenge și Gr. Vlad. Se constată, că protocolul esibitor e din 1891. Protocolul șed. curatoratului și al senatului școl. din 1892. Protocol postal nu este. Protocol despre predici și cateheză nu este. Matriculele botezaților, cununaților, morților din 1788—azi. Circularele episcopicești din 1876. Ziarul bisericii din 1857. Averele în bani 2 cor. 76 fil., în obligațiuni private 1084 cor. 60 fil. Porțiunea canonică este: 32 jugh. Contribuția o plătește biserică.

Biserica e de lemn, cu 13 rânduri veșminte. Sunt apoi: 1. Apostol. Blaj 1802. 2. Evanghelie. Blaj 1776. 3. Mineiu românesc, manuscris. 4. Mineiu slavon, manuscris. 5. Minologhion. Blaj 1781. 6. Octoih mic românesc, manuscris. 7. Octoih. Blaj 1792. 8. Pentecostariu. Blaj 1768.²⁾

Casa parohială de piatră, cu 5 încăperi, 2 grajduri, colesne, șură și 2 cotețe. Școala e de piatră. Edificiile sunt asigurate la «Transsylvania». Grădina de pomărit e comunală. Cruci în hotar sunt 7, susținute de biserică și credincioși.

Preotul are lectical: 4 cor. Sunt 401 de fumuri. Pentru botez 2 cor., cununie cu vestiri 12 cor., prohod mare 6—24 cor., liturghie 1 cor. 80 fil. Parastas 2 cor.

Cantorul are lectical 1 cor., cununie 2 cor., prohod mare 1 cor. 20 fil.—4 cor. 80 fil., mic 40 fil., feștanie 40—80 fil., maslu 40 fil., liturghie 20 fil., parastas 40 fileri.

Numărul locuitorilor. Familiile.

Numărul locuitorilor după conscrierea oficioasă din 1910, a fost 5602. Dintre aceștia 4839 gr. cat. și 4651 Români, iar 173 Ruteni. Aceștia locuiesc pe dealurile din hotarul Apșei, unde sunt și mulți Români, formând aproape comunități deosebite. Dintre gr. cat. 15 s'au mărturisit de Maghiari, dând împreună cu 9 rom. cat. și 5 ref. și 36 Evrei, contingentul de 32 al Maghiarilor. Se vede, că D-nul notar Gyenge și familia și încă câțiva se țin a fi Maghiari. Izraeliți au fost 749, dintre cari 746 se spun Nemți. A scrie și ceti știau 514, iar ungurește 275. Locuiau în 1159 case, cu eșcepția alor 5, toate de lemn. Hotarul comunei după arătarea oficioasă din 1910 e: 35,710 jugh. cat. Din acestea cam 1000 de jugh. e în mâna Evreilor. Are apoi erariul și familia Hatfalúdi proprietăți mari.

Românii, se spune, că au cam 9000 jugh., computând și proprietatea de 600 jugh. familiei Mihalca.

Rs. I. Ivașco, canonic în Gherla încă are proprietate frumoasă aici, fiind de origine din Apșa.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

¹⁾ Ioan Birlea l. c. pg. 1—2.

²⁾ I. Birlea l. c. pg. 2—3.

BIBLIOGRAFIE.

In tipografia seminarială din Blaj a apărut:

JERTFE

piesă dramatică în patru acte de OCTAVIAN PRIE.

Este o minunată concepție a felului cum poporul dela sate a trebuit să jertfească tot ce a avut mai ales, ca să-și poată mântui viața și moșia, lasate în multe locuri pradă capriciilor boerești de pe vremea aceea. În sbuciumările aceste de conservare, cade jertfă mai ales tineretul. Flăcăii iau calea spre codru, iar fetele sunt aduse în curțile boerești. Se prezintă în cursul acțiunii viața noastră dela sate în toată a ei splendoare. Șezătoarea, datinele clăcilor boerești, o frumoasă duminecă seara la sate, sunt tablouri, cari își au farmecul lor deosebit.

Se poate comanda la Librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj și costă 1 cor. plus porto 10 fil.

Conjugarea verbului în cele trei dialecte române. Contribuții la studiul limbii românești de Dr. Octavian Prie profesor Blaj 1914. Autorul prezintă conjugarea verbului în dialectul daco-macedo—și isto-român cu toate varietățile de forme fonetice și morfologice. La urma fiecărui timp se face o amănunțită revistă asupra formelor congruente și divergente ale conjugării fixate de comunicatele diferiților filologi. Este un studiu instructiv, mai ales că „conspectul tabelaric al conjugării verbului în cele trei dialecte, este îndeajuns, ca să se vadă unitatea conjugării românești și să se stabilească o orientare sistematică în privința aceasta.

Costă 60 fil. și se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj.

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco-catolice de Stef. Roșian. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $\frac{45}{70}$ cm.

A apărut: *Modele de statute pentru reuniuni de temperanță și ajutorare și reuniuni de rugăciuni „Cununa sfintei Marii“ a femeilor gr.-catolice din comuna X.*

Se află de vânzare la Tipografia Seminarului teologic greco-catolic în Blaj. Prețul 20 fil. + 5 porto.

Pentru teatrele dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de Octavian Prie. Umorele sănătos și motivele luate din viața noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la Librăria seminarială din Blaj (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

Biblioteca „Unirii“.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 2.90
2. M. Eminescu, *Studiu critic* —90
3. *Câteva momente din începutul bisericii române*, de C. Auner —20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu —12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 3.40
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinței vol. I. —24
2. Impresii —24
3. Sfânta Casă din Loreto —24
4. Floricele din raiu —24
5. Calea spre fericire —30

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale Dr. Y. Mihályi arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la Librăria Seminarială.

Dr. IZIDOR MARCU: Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9.50 cor.

AU APARUT și se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj:

- Apostolul sau faptele și Epistolele ss. Apostoli f. 4., broș. 14 — legat în piele 22.—
- Evangelia, dela s. liturgie și inserat din ziua întâie a învierii Domnului Hristos, în 7 limbi, Blaj 1880, legată, în folio 1.20
- Euhologiu, crudo 6.60 fil., leg. în piele 9.60 fil., leg. în piele șagren cu foi aurite 12.—
- Liturgier, pe hârtie prima broș. 6 c., pe hârtie secunda broș. 5 cor., pe hârtie prima leg. 9 cor., pe hârtie secunda leg. 8 cor., legătură de lux 15.—
- Orologer, crudo 6.60 leg. în piele 9.60, leg. în piele șagren cu foi aurite 12.—
- Octoic mic, 8° crudo 1.60 fil. legat simplu 1.90
- Octoic cu Pentecostar leg. întruna 3.60
- Pentecostar mic, 8-o crudo 1.70 fil., leg. simplu 2.—
- Prohodul Domnului Nostru Isus Hristos —30
- Psaltire, broș., 2.20, leg. în pânză 3.—, în piele 4.—
- Triod, crudo 13 cor. legat în piele tare și cu copcii 20.—
- Antologion sau Mineiul, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeieștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților peste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească, Tomul I. legat în piele, cu copcii face 32.—
- Tomul II. III. legat în piele, cu copcii face 78.—

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor.

Posta Administrațiunii

Am primit și chităm abonamentul dela: *Tiszafehéregyháza* pe 1914 sem. 2-lea. — „*Bihoreana*“ pe 1914 sem. 2-lea. — *Mezőménés* pe 1913 sem. 1-iu. — *Pisçari* pe 20/9—31/12 1911. — G. C. Vlădeni pe 1914 sem. 2-lea. — G. C. Zernești pe 1/3—1/9 1914. — *Tohanul vechiu* pe 1914 sem. 2-lea. — *Csamilos* pe Maiu—August 1914. — *Baiamare* pe 1/5 1913—1/5 1914. — *Balint* pe 1914 sem. 1-iu. — Dr. E. B. Teaca pe 1914. — *Silvașul de jos* pe 1914 sem. 2-lea. — *Bácsi*, *Jucul de jos*, *Hurțan*, *Densuș*, *Săbăoani*, *Rézbánya*, *Nagynyires*, *Mintiul român*, *Szászszombor*, *Poptelec* toată pe 1914 sem. 2-lea. — *Tenkemocsár* pe 1/10 1911 până 1/6 1912.

Proprietar, editor: Emil Tatar.

Redactor responsabil: Augustin Gruțila